

יום הכיפורים פרק שמיני יומא

פו.

עין משפט
נר מצוה

פסא א ב ג ד מיי פ"ח מהל'
מסורת הל"ד:
ז ה ו מיי פ"ח מהל' יודי
הקדמה ג' א':
ז מיי פ"ח מהל' מסורת
הל"ד א':

הגהות הב"ח

(א) גמ' לפי שגל' בחורב
תשובה וקה: (ב) שם אכל
מי שיש מילין השם כצו און
כח לא משנהו כו כפ"ל
ויפנה לו נמקח: (ג) שם
ויש משא ומתנו באמונה
ורבירו נמנה עם הבריות
מה הכירו אומרות עליו
אשרי לו לפלוגי שלמד
תורה אשרי אפי' שלמדו
מורה: (ד) שם גדולה משנה
שמואלה רפואה לעולם:
(ה) שם כחן מהלכה כחן
מילאה (זכ יודיה נמי)
מיתם אלו מוקומם ונכחם
גלוו ס"א אמר רב יהודה
רב אמי רמי: (ו) השי'
ד"ה דמעיקל' סי' מעלה
איני עליכם כלנו כי שומת
שוכבים אבר"ן בלע"ז
הסי': (ז) מ"ה כאן סי' עמו
מתלתו כאן מיראה ארפא
הסי': (ח) ד"ה כאן ע"י
סי' עמו ולא ושושנה אליכם
ומתי כו אמרי:

(א) [שנוטת גט, (ב) אבות
לר"י פ"ט ה"ה תוספתא
פ"ד ה"ט, (ג) ופסוקי יד:
זכריה י: א, (ד) ופ"י אהל
היה זמן וכן גרם ה"איש אכל
כרי אכסם א"י בגימטא אמת
ע"ש, (ה) נע"י ע"ש, (ו) [ג'
ברנ"ג, (ז) [ג' ברנ"ג, (ח) [ג'
כ"ן, (ט) גימטא הילקוט וכן
ע"י ר' יוחנן אמר עד ולא
עד ככלל ועו ארי' הכי והאמר
ר"י גדולה משנה שדוהת את
לית שמורה ששאר ר"י לא
קשה זה בפרט והו' ג'ג'ג',
(י) [ג' תלמוד,]

תורה אור השלם

1. לא תשא את שם ה'
אלהיך לשוא כי לא ינקה
ה' את אשר ישא את שמו
לשוא:
שמות כו
2. נצר חסד לאַלְפִים בנא
עון ופָשַׁע וּחְסָאָה וְנִקְחָה לֹא
יִנְקָה פֶקֶד עוֹן אֲבוֹת עַל
בְּנֵיהֶם וְעַל בְּנֵי בְנֵיהֶם עַל
שִׁלְשִׁים וְעַל רַבְעִים:
שמות לד ז
3. שובו בנים שובבים
ארצה משבותיכם הנינו
אתנו לך כי אלהי ה'
אלהינו: ירמיהו ג כב
4. כי ביום הזה יכפר
עליכם לטהר אתכם מפל
הטאתיכם לפני ה' תְּקַדְּרָה:
ויקרא טו ל
5. וקדתי בשבט פשעים
ובנגעים עונם:
ההלים פט לג
6. ונגלה בארץ כי צבאות
אם יכפר העון הזה לכם
עד תמחוק אַמַר אֲדֹנָי ה'
צָבָאוֹת יִשְׁעוּהוּ כַּכִּי־
7. וְאֶתְּבוֹהֶת אֶת ה' אֱלֹהֵיךָ
כִּבְּל לְבָבְךָ וּבְקֶלֶת נִפְשֶׁךָ
וּבְקֶלֶת מֵאָדָּךְ: דברים ו ה
8. ויאמר לי עבדי אהיה
ישקאל אשר בך אתפאר:
ישעיהו מג ג
9. וְיָבוֹא אֵל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
חָלְלוּ שֵׁם וַיְהוָה אֶת שֵׁם
קְדוֹשׁוֹ בְּאָמַר לְקֶדֶם עִם ה'
אֶלֶּה וּמְאִירָצוּ יִקְרָא:
יוחאל לו כ
10. אַרְפָּא מִשׁוּבְתֶיכֶם אֲרַכֶּם
נְדָבָה בִּי שֵׁב אַפֵּי מִמְּנֶה:
הושע יד ה
11. שובו בנים שובבים
ארצה משבותיכם הנינו
אתנו לך כי אלהי ה'
אלהינו: ירמיהו ג כב
12. שובו בנים שובבים
נאם ה' כי אנכי בעלתי בכם
וְלִקְחִיתִי אֶתְּכֶם אֶתְּרֹם מֵעֵיר
וְשִׁנֵּים מִמִּשְׁפַּחֵיכֶם וְיָבִיאִי
אֶתְּכֶם צֵיִן: ירמיהו ג יד
13. שובה ישראל עד ה'
אלהיך כי בקשת בענוה:
הושע יד ב

רבינו חננאל

רבינו אילו הן החמורות
כריתות ומיתות בית דין ולא
תשא שמו כו: תיש ר'
יהודה אומר כל שהוא מלא
תשא ולמטה תשובה מכפרת,
מלא תשא ולמעלה תשובה
תולה יום הכפורים מכפר.
ושנינו לא תשא וכל דמי
ליה, יהוה לאו גמור. תיש
לפי שנאמר בחורב נושא
עון ופשע וחטאה ונקה עו
נאמר לא ינקה. ופשטיה
לקרא, מנקה הוא לשים
ואינו מנקה שאינן שבים.
והניא לפי שנאמר בחורב
תשובה, מוכיחי בה ונקי,
ויכול אף לא תשא עמון
ת"ל לא ינקה, ועל כן על
כל חיובי לאוין אפי' שישבו
לא ינקה לו, ת"ל קרא אתריני כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא, הן דכתיב לא ינקה [אינו אלא] בלא תשא את שמו
לבו, הא כל שאר לאוין התשובה מכפרת. הנה בכל לאוין התשובה מכפרת בלא יום הכפורים. ודחינן תניא היא דתניא על מה
תשובה מכפרת על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה, על מה תשובה תולה ויום הכפורים מכפר על כריתות ומיתות בית דין

חוז מלא תשא. קא סלקא דעתך משום דכתיב לא ינקה: וכל דמי
לוי. לא תעשה גמור: לפי שנאמר בחורב תשובה ונקה. לאחר
מעשה העגל כשעלה משה להסתכל עליהן ולקמן מפרש לה: יכול
אף לא תשא. ינקה בתשובה: אי אפשר לומר נקה שכבר נאמר
לדא ינקה. דכתיב נקה לא ינקה גבי
תורה חוקי עברה. שאלוקין
בכפרתן זה כך זה כן: אמר לו.
שלא הן הנחלקין שיש עבירה שהיא
כרירה לזה ואינה כרירה לזה אבל
תשובה אינה מן החלוקין שהיא כרירה
לכולן: שובו בנים. ונימא ארפא
למדת שיש עבירה שמתכפרת בתשובה
לשמה. כי ציום הוה יכפר. למדת
שיש עבירה שזכירה יוה"כ: ופקדתי
בשבט פשעים. למדת שיש עבירה
שזכירה יסורין ומסתכרזה הקל לקלה
והחמור לתמורה: חילול השם. חוטא
ומחטא אחרים: באוני ה' באמות.
אמר הנביא באוני אמר הקב"ה אם
יכופר העון עד תמותו למדת שיש
עבירה שאין לה כפרה אלא צמיחה:
ולא יהיבנא דמי לאנחה. וכשאי
מאחר לפרוע הוא אומר שאני גזנן
ולמד ממני להיות מזולל בגזל:
באפרא דלא סבעי. שאין דרך
הטבע לילך ולתנוע הקפומיו ועל
הלוקח להביא לו מעותיו לצימו:
ומסא מחסיה. מקומו של רבינא:
יהיב וווא להאי ווואו להאי. שמה לא
ידע חזירו שנתמיו לו ויש כחן חילול
השם: ועבדי חושבנא. וחזרין
ונותנין לו צטר כנגד מה שנטלו: כגון
אנא דמסגינא וכו'. ואין הכל יודעין
שנחלשתי בגרסתי ולמדן הימני
להטבל מתלמוד תורה: מחמת
עשיתי מחמת שם רבי הוהא עליו:
שרא ליש מריה. ימחול ויכרו על
מעשיו: מהאכז על ידך. לחצריך:
קורא. מקרא: ושונה. משנה:
ומשמע למידי חממים. ללמוד (ו' תורה)
היא יצבו טעמי המשניות מה טעמן
ומהיכן למדו: באמור להם עס ה'
אלה. את זו קרא הכתוב חילול השם
בשדה שחז טעמו עבירה ופורענות
כאלה עליו והכל לאומרים מה העולו לו
ראה החסידים והחממים רעה בזה
עליהם שנאמר ויחללו את שם קדשי
וזמה חללוהו באמור עליהם הנכרים
שגלו ציינון ראו עס ה' אלה ולא
יכול להגילם שלא יגלו ממלא שם
שמים מתחלל וכבודו מתמעט:
שמעיקרא שוצבים אסא. כשמעשו
תשובה מעלה (ו) עליכם כאלו
תחילת החטא על ידי נערוט ושטות
ושוצבות: וקסיב ארפא. משמע
מכאן ואילך כבעל מוס שמתכפר
שמקלם שמו עליו: כחן מהאכז.
השז מהאכזה נעקר עונו מתחלתו (ו):
תשובה שובו בנים. אלתא צעלי
קטוב קרויין צנים: וכתיב כי אנכי
צעלמי כנס. אלמה עבדי מניקרו:
כחן מהאכזה ומיראה. קרויין צנים:
כחן על ידי יסורי. שלא שזו עד
שנתיקרו ציטוריין קרויין צעדיס ואלת
דגרסי כתיב שובו אליו והטובה (ו)
וכתיב כי אנכי צעלמי כנס כתיב
והטובה אליכם לאחר תשובה וכתבי

אמאי לא חשיב להו צהדי ל"ו כריתות צפרק קמא דכריתות (דף טז).
ומיך ר"י דרצנן דפליגי ארדני לא דרצי קרל הכי אלא צפרק ארבע
מיתות (סנהדרין דף סד): דרצי ליה ר' ישמעאל ורבי עקיבא לדרש
אחרונה ואליבי דרצי לא מני למיחשבינהו דהסא קאמר מניינא למה
לי לומר שזם עשאון כולן שהעלם
אחד חייב על כל אמת ואמת ולדידה
לא מיחייב חטאת אלא צמילתא
שחייבין על זדונו לאו וזכתה דקאמר
רבי צפרק קמא דיכמות (דף טז).
נאמר כאן עליה פי' ונודעה החטאת
אשר חטאו עליה ונאמר להלן עליה
צחיה מה להלן דכר שחייבין על זדונו
כרת אף כאן ומינה מה להלן שיש צו
לאו אף כאן לאפקוי הני נהי דאיתרבו
לכרת לאו לית צוה אכל לרצנן לא
מליין לשנוי הכי לדידהו לא צעי
לאו כיון דגמרי מתורה אמת יהיה
לכס הוקסה כל התורה כולה לעבודת
כוכבים מה ע"ז דכר שחייבין על
זדונו כרת וכו' אכל לאו לא צעין
אף על גב דע"ז איכא לאו דהיינו
רבי אריכא נמי סקילה ואפילו הכי
מחייב חטאת אפילו היכא דליכא
סקילה דלא מקשיין אלא לענין
כרת דכתיב בההוא עניינא דכתיב
הכרת מכרת הכי נמי לאו לא
צעין לענין חטאת תדע דצפרק אלו
הן הלוקין (מכות דף טז): ממעט
פסק וימלא מתעטא משום דדומיא
דע"ז צעין מה ע"ז שז ואל
תעשה לאפקוי הני דקוס ועשה
יניחו ואי צעין לאו לענין חטאת
נימא מה ע"ז שיש זה לאו לאפקוי
הני אפילו אי הוה שז ואל תעשה לא
מיחייב כיון דלא כתיב צוה לאו:
והאמר

אין (ו) לו כח בתשובה לתלות ולא ביהו"כ לכפר ולא ביסורין למרק אלא כולן
תולין ומיתה ממרקת שנאמר ונגלה באוני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם
עד תמותן היכי דמי חילול השם אמר רב כגון אנא האי שקילנא בישראל ממבחה
ולא יהיבנא דמי לאלתר אמר אביי לא שנו אלא באתרא דלא תבעי אבל
באתרא דתבעי לית לן בה אמר רבינא ומתא מחסיא אתרא דתבעי הוא אביי
כדשקיל בישראל מתרי שותפי יהיב זוזא להאי וזוזא להאי והדר מקרב להו
גבי הדדי ועבדי חושבנא רבי יוחנן אמר כגון אנא דמסגינא ארבע אמות בלא
תורה ובלא תפילין יצחק דבי ר' ינאי אמר כל שחבירי מתביישין מחמת
שמועתו (היינו חילול השם) אמר רב נחמן בר יצחק כגון דקא אמרי אינשי שרא
ליה מריה לפלניא אביי אמר כדתניא¹⁷ וואהבת את ה' אלהיך שיהא שם שמים
מתאהב על ידך שיהא קורא ושונה ומשמש ת"ח ויהא משאו ומתנו (א) בנחת
עם הבריות מה הבריות אומרות עליו אשרי אביו שלמדו תורה אשרי רבו
שלמדו תורה אוי להם לבריות שלא למדו תורה פלוני שלמד תורה ראו כמה
נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו עליו הכתוב אומר¹⁸ ויאמר לי עבדי אתה
ישראל אשר בך אתפאר אבל מי שקורא ושונה ומשמש ת"ח ואין משאו ומתנו
באמונה ואין דבורו בנחת עם הבריות מה הבריות אומרות עליו אוי לו לפלוני
שלמד תורה אוי לו לאביו שלמדו תורה אוי לו לרבו שלמדו תורה פלוני שלמד
תורה ראו כמה מקולקלין מעשיו וכמה מכווערין דרכיו ועליו הכתוב אומר
¹⁹ באמור להם עם ה' אלה ומארצו יצאו א"ר חמא (ב) חנינא גדולה תשובה
שמביאה (ג) רפאות לעולם שנא'¹⁰ ארפא משובתם אוהבם נדבה ר' חמא (ד) (בר)
חנינא רמי כתיב¹¹ שובו בנים שובבים דמעיקרא שובבים אתם וכתבי ארפא
משובותיכם לא קשיא כאן מאהבה כאן (ו) מיראה רב יהודה רמי כתיב שובו
בנים שובבים ארפא משובותיכם וכתבי¹² (הנה) אנכי בעלתי בכם ולקחתי אתכם
אחד מעיר ושנים ממשפחה ל"ק כאן מאהבה או מיראה כאן ע"י יסורין אמר רבי
לוי גדולה תשובה שמוגעת עד כסא הכבוד שנא'¹³ שובה ישראל עד ה' אלהיך (ז)

אמר
כי אנכי צעלמי כנס כחן קודם ששזו כחן מהאכזה או מיראה קא אמר כי אנכי צעלמי כנס:
לא

רבינו חננאל (המשך)

רע לא תעשה גמור. שאל ר'
מתיח בן חיש את ר' אלעזר
בן עזריה ברומי שמתנה
ד' חלוקי פברה שהיה ר'
ישמעאל דורש, אמר לו ג'
הן ותשובה עס כל אחת.
עבר על עשה ושב, אינו
זו שמע עד שמוחלן לו.
שנאמר ארפא משובותם וגו'.
עבר על לא תעשה ושב,
תשובה תולה ויום הכפורים
מכפר, שנאמר כי ביום הזה
יכפר עליכם. עבר על כריתות
ומיתות בית דין ושב, תשובה
ויום הכפורים תולין ויסורין
ממיקין. שנאמר ופקדתי
בשבט פשעים ובנגעים עונם.
אבל מי שיש בידו חילול
השם, אין כח לא לתשובה
לתלות, ולא ליום הכפורים
לכפר, ולא ליסורין למרק,
אלב כולן תולין ומיתה
ממיקא, שנאמר נגלה באוני
ה' צבאות אם יכופר העון
הזה לכם עד תמותן. היכי
דמי חילול השם, רב אמר כגון
אנא אי שקילנא מבי כבחה
בישראל בארפא ולא תבעי,
דאמו למירא אנא חיותה לרב
דשקיל בישא בלא דמי, היינו
חילול השם. ר' יוחנן אמר
כגון אנא אי מסגינא ד' אמות
בלא תורה ובלא תפילה).
ויש אומרים כל שחבירי
בושין משמועתו דאמרי שרא
ליה מריה לפלניא. אנא
עונשים על דברים הללו
גדול מעונש כריתות ומיתות
בית דין. תניא ואהבת את
ה' אלהיך עשה שיהא שם
שמים נאהב על ידך, שיהיה
אדם קורא ושונה (כיראה)
[בתורה] ומשמש תלמידי
חממים ומשאו ומתנו בשוק
בצער עם הבריות, מה הכל
אומרים אשרי פלוני שלמד
תורה, אשרי הוריו ורבו
שלימדו, כמה נאים מעשים
ודרכיו. עליו הכתוב אומר
ישראל אשר בך אתפאר.
אבל הקורא ושונה ודרכיו
מכוערים בו, עליו הכתוב
אומר באמור להם עם ה'
אלה ומארצו יצאו. גדולה

א ע"י יוסלמי גבטת פ"ב ה"ג ומלה גבי רבינו משה ב"ה מדין יומא.
תוס' ישנים
ועשה תשובה מוחלל י"ו מיד. והיינו הא דלמדין בחגיגה (ב, א) העשה דכר וממחרט בו מחולן לו מיד, ומלות עשה [מחולן לן] ממילא גמורם כדלמדין כח, אבל כשהו צעדיס אפי' שאין מחולן לו מדין מקלם. צריך ציפרא את החמא. ועל (דק) כך
מיקון תפילות על שום הכפורים על חטא שחטא לפניו ככונם ומיכוני.